

HUNGA PIG

2011. május

MAGAZIN

2

Vár állott...

10

A csoportos kocatartásról

14

Mangalica oldalak

Mint a cukrot...

Mi lesz itt a sertéshússal, lelkem? Az ami a cukorral, nénikém! – hangzik az elképzelt, bár életszerű párbeszéd.

Meggyőződésem, hogy nem lehet olyan, tisztességesen gondolkodó magyar ember, aki örülne annak, ha valóban ezt kellene hallania a boltokban. Pedig jó esély van rá! Hiszen a nem is olyan régen még világhírű magyar sertéstenyésztés áldozatul esett az EU csatlakozás körüli háttéralkuknak.

Kellett ehhez persze választott vezetőink szolgálékütsége ugyanúgy, mint a mi saját, csodaváró tehetetlenkedésünk.

Kapitális „böszmeség”...

A folyamat jóval korábban, még a „rendszerváltás” idején kezdődött, amikor is stratégiai döntés született a magyar sertéstenyésztés felszámolásáról.

Ezt persze senki, soha nem mondta ki, kivéve néhány olyan bornírt elszólást, hogy „Nincs szükség a magyar sertéstenyésztésre, ha hús kell az országnak, majd hozunk be Hollandiából...”

Ezzel szemben voltak szép és előremutató kormányzati szándéknyilatkozatok a 6–8 milliós csatlakozáskori sertéslétszámról, az elvesztegetett exportpiacaink visszaszerzéséről, a törvényes keretek között működő termékpályáról, és a belföldi fogyasztás fellendítéséről. És mi ittuk a szavakat...

Az már csak keveseknek tűnt fel, hogy a tényleges intézkedések köszönő viszonyban sincsenek ezekkel a hangzatos kinyilatkoztatásokkal.

A dolog a jóleső, ám alapvetően elhibázott „tovarisi konyecozás” után nem sokkal, a feldolgozóipar idegen kézre játszásával kezdődött, és onnan több lépcsőben eljutottunk az alapanyagtermelés teljes felszámolásának reális veszélyéig.

Mint a cukornál: először gyár nincs, aztán már répa sincs, és a végén annyiért vesszük meg az import cukrot, amennyiért eladják nekünk... Miért drágább nálunk ugyanaz a cukor, mint Ausztriában, vagy Szlovákiában? Azért, mert külföldi „befektetők” először bagóért megszerezték, aztán gyorsan porig rombolták a magyar cukor-

gyárakat (az az egy megmaradt sincs magyar tulajdonban). Ezzel együtt persze megszűnt a cukorrépa termesztés is, és annyi. Mondhatnám azt is, hogy „oszt jónapot!” Innentől kezdve vesszük az importot, fenntartjuk vele a külföldi munkahelyeket és rendületlenül gazdagítjuk a kirablóinkat.

A folyamat kimondatlan, de nyilvánvaló célja, hogy a magyar sertés a magyar ló sorsára, a magyar sertéstenyésztők pedig koldusbotra jussanak. A végeredmény pedig az lesz, hogy a magyar sertéshús úgy jár, mint a magyar cukor. Azt már tudjuk...

Most még lehet mondani, hogy az import hús olcsóbb mint a hazai. De ez akkor is így lesz-e, ha már az utolsó magyar sertéstelepet is becsukták? Kötve hiszem. Onnantól aki húst akar enni, az megfizeti. Mint a cukrot...

Persze mindig mindent meg lehetett magyarázni, és persze minden „megalapozott gazdasági döntésnek” megvoltak a maga haszonélvezői is. Ők voltak azok, akik tudták is hogy mit csinálnak, a többiek pedig csak „lestek, mint a vett malac”.

Minden esetre elmondhatjuk, hogy a saját sikerágazatával ilyen „böszmeséget” ország még nem csinált! Önsors-rontásban sikerült világbajnoknak lennünk...

A gyarmattá válás útján

Tempósan haladunk a gyarmattá válás húsz éve kijelölt útján, azonban az útjelző táblák időnként változnak.

Az utóbbi években az volt az út menti óriásplakátokon, hogy csak a hollandok és a belgák értenek a sertéstenyésztéshez, és a magyar termelő akkor jár jól, ha tőlük veszi jó pénzért a tenyészállatokat. Ez is nagy hazugság volt, mégis sokan bevették, mint mindent, ami külföldről jön.

Most viszont már azt sulykolják, hogy a magyar gazda egyáltalán ne tenyészsen, inkább vegye meg a holland malacot és csak hizlaljon. Ahhoz talán még értünk...

Érdemes tehát elgondolkoznunk rajta, hogy egyáltalán alkalmasak vagyunk-e erre a megtisztelő feladatra. Elég jók vagyunk-e arra, hogy előről megetessük a

holland malacot, hátulról meg elkotorjuk mögüle a trágyát.

Régóta vallom, hogy a folyamatos, drasztikus állománycsökkenés vége nem a magyarországi sertéstartás megszűnése lesz, hiszen Magyarország úgy éghajlatát, mint területét tekintve tökéletesen alkalmas a sertéstartásra. Tudjuk ezt mi is, de tudják a hollandok, a dánok, a belgák, és mindenki, aki a túlzott állatsűrűséggel már tönkretette a saját környezetét.

Meggyőződésem, hogy a magyarországi sertésállomány hamarosan, – de a földvásárlási moratórium lejártával mindenképpen – látványos növekedésnek indul, és újra eléri a kényelmesen tartható 6–8 milliós létszámot, vagy akár még a „békeidők” 10 milliós szintjét is.

Csakhogy az már nem gabonán nevelt, ízletes húsu magyar sertés lesz, hanem chipsen és mindenféle melléktermékeken felpumpált tömegáru. Olyan disznó, amit eladni jó, nem pedig megvenni. Olyan hús, ami csak a boltok pultjában, piros fényel megvilágítva néz ki jól.

De mi ezt fogjuk venni, mert ez lesz. Mégpedig jó drágán, hiszen nem lesz már semmi, amit szembe tudnánk állítani ezzel a „jó lesz ez is a Balkánra!” szemlélettel.

Jó lesz nekünk a PRRS fertőzött malac, meg a dioxinos hús. De meg is érdemeljük!

Kinek az érdeke?

Gondoljunk bele, kinek az érdeke az, hogy Magyarország ismét, és immár sokadszor gyarmati sorba kerüljön. Mert az exportunk és importunk összetétele pontosan ebbe az irányba mutat. Alapanyagot adunk el, és feldolgozott termékeket veszünk. Kevesebb szakértelmet igénylő, alacsonyabb rendű munkát végzünk, ahol a hasznot más fölözi le.

Szélnek ereszthetjük a magyar sertéstenyésztőket, és megvehetjük a holland malacokat. Kinek az érdeke ez? Hát biztosan nem a miénk! Fenntartjuk vele a holland munkahelyeket, és szorgalmasan, sőt hálásan felvásároljuk a portékájukat, állandósítva ezzel a függőségi viszonyt.

Vár állott...

Külföldi, vagy kollaboráns szakértők pedig majd gondolkoznak helyettünk. Nekünk nem is kell tovább látnunk a lapát nyelénél...

A külföldi farmerek, vagy akár multinacionális óriás-vállalkozások komoly ott-honi támogatással telepítik át hozzánk a sertéshústermelés nagyobb környezet-terheléssel járó részét. Ehhez persze hozzák a saját genetikájukat, a saját takarmányukat és technológiájukat, úgy hogy ebből a várható fellendülésből nekünk se munkánk, se hasznunk nem lesz. A hasznot elviszik, a trágyát itt hagyják. Mi pedig az elképzelt virágoskert helyett idegenek trágyadombján fogunk élni...

És ezt még mindig magyarázni kell? Gondoljunk a cukorra...

Az ígéret szép szó...

Most már legalább többet beszélünk a magyar sertéstenyésztés tarthatatlan helyzetéről, de sajnos még mindig csak beszélünk róla. És az az érzésem, hogy akiknek

igazán beszélni kellene róla, azok nincsenek teljesen „képben”. Azt hallom ugyanis, hogy minden szépen halad, és a sertéságazat minden szükséges kormányzati segítséget megkap a túléléshez, sőt a fellendüléshez is.

Felmerül bennem a kérdés, hogy ugyanazt a meccset nézzük-e...

Mert én azt látom, hogy lapzártánkig nemhogy az idei, de még a tavalyi, megígért és jogos támogatások sem érkeztek meg a termelőkhez, és hogy a kivézetett magyar sertéstenyésztés a végét járja. Ezt persze rajtunk kívül kevesen bánják, mert hiszen tudjuk, hogy „nincs szükség a magyar sertéstenyésztőkre...”.

Ígéret, koncepciók és tervezetek persze most is vannak bőven. De azt is tudjuk, hogy az ígéret szép szó – semmi több. Elég volt az ígéretekből, lássuk végre a tetteket!

Én nem járok demonstrálni, mert nem abban látom a megoldást. A fő „demonstrátoroknak” meg csak azt mondanám, hogy akkor lettek volna ilyen agilisak, amikor pozícióban voltak, és nem csak

lehetőségük, de a fizetésükért kötelességük is lett volna tenni valamit a magyar sertés érdekében.

Nagyra értékelném, ha a most hatalomban levők ezt valóban így éreznék, de ezen túl meg is tennék, amit tenniük kell. Itt a lehetőség, hogy különbözzenek az elődeiktől...

A magyar sertéstartók legmakacsabbjai idáig kitartottak, pedig az elmúlt húsz évben nekik is jó párszor lett volna alkalmuk bedobni a törülközőt. De mostanra elfogytak az utolsó tartalékok is, és pénz híján elfogy a hit is. Most már valóban a lét határozza meg a tudatot, úgy hogy vége a tehetetlenkedésnek, vége a finomkodásnak. Most, az utolsó utáni órában már valóban a lét a tét.

Ami az ígéreteket illeti, hiszem ha látom. Ígéretekkel már régen tele a padlás, azzal már nem lehet senkit jóllakatni. Nem szeretnénk úgy járnunk, mint a cigány lóva, amelyiknek már csak egy napig kellett volna kibírnia...

Mi is lesz itt a sertéshússal, lelkelem...?

Karczag Kristóf

KÉSZÍTSÜK ELŐ!

Nyári koca-takarmányozás a fiaztatón

Az intenzív kocatartás, elhelyezés alapvető célkitűzése: függetleníteni a termelő korcsoportokat a külső környezeti tényezőktől. Különösen igaz ez a hőmérsékletre, amely az évszakok változásával a sertések 18–20 °C-os termoneutrális zónájához képest jelentős szélsőértékeket produkál. Míg a téli esetleges tartós hidegek ellen a régebben épült istállók és technológiai elemek is kellő védelmet biztosítanak, addig a júniustól augusztusig tartó hőstresszes időszak még a korszerű technológiai adottságú istállóknak elhelyezett kocáknál is termelékiesést okozhat.

Az istállók hőstressz-terheltség megelőzése alapvetően technológiai feladat: szigetelés, szellőztetés, hűtés stb., de ezek mellett a bent tartózkodó kocák alkalmazkodását, hőstressz tűrését takarmányozási oldalról is erősíthetjük. Ezek az intézkedések alapvetően nem tudják a kocák komfortérzetét javítani, viszont a hőstresszes időszak kártételét mérsékelni tudják, főleg a fiaztatón.

Milyen jelek utalnak a fiaztatói hőstressz jelenlétére? Az első jelek 25 °C felett érzékelhetőek. Mivel a sertés nem képes izzadni, hőleadását a légcseré intenzitásának emelésével (lihegéssel, zihálással) segíti elő. Ha 40–60 levegővételt tapasztalunk percenként, a stressz helyzet fennáll.

Az 1. sz. táblázat a fiaztatói hőstressz okozta termelékiesés néhány elemét foglalja magában. Két fontos paramétere: a nagymértékű koca testtömeg veszteség, illetve a kisebb választáskori malac testtömege. Az elsőként említett drasztikus változás a következő termékenyítés hatékonyságát veszélyezteti a kritikus szintre csökkenő hátszalonna vastagság miatt, az utóbbi a 2 kg-al kisebb választott malac testtömege hetekben mérhető elkészülési időhátrányt jelent később az utónevelőn, hizlaldán.

Milyen, a takarmányozással összefüggésbe hozható cselekvési lehetőségünk van a hőstressz csökkentésére?

A lehetséges beavatkozások három csoportba sorolhatók: etetési technikák

Vizsgált paraméter:	Mértékegység	Fiaztatói hőmérséklet		Eltérés
		20°C	29°C	
Kocák testtömeg vesztesége választásig	kg	16	34	+112 %
Átlagos napi tejtermelés	kg	10,4	7,4	-29 %
Malacok napi testtömeggyarapodása választásig	gr	254	182	-28 %
Malacok választási testtömege	kg	9,5	7,5	-21 %
Malacok napi prestarter felvétele	gr	25	44	+76 %

okszerű tervezése és kivitelezése, a takarmányok körültekintő előkészítése, illetve a megfelelő koca takarmány és egyéb kiegészítők beltartalmi értékeinek helyes megválasztása.

Tapasztalatok bizonyítják, hogy a fiaztatói etetési technika helyes kialakítása elméletben végtelen egyszerűen meghatározható, azonban ha nem gépi adagolással történik, akkor a kivitelezés szintjén folyamatosan csorbát szenved. Ellenőrzés, szankcionálás nélkül pontatlanná, elnagyolttá válik, a koca fiziológiás igényeinek nem megfelelő módon kerül végrehajtásra, többlet költségeket vonva maga után.

Az etetés technika első eleme a kocák 4–5 nappal a várható fialás előtti fiaztatói elhelyezése. A telepi rotációt úgy kell kialakítani, hogy ennél ne legyen rövidebb az akklimatizálódási idő. Szoptató koca takarmány javasolt egyszeri kijuttatással délelőtt 2,3–2,8 kg/nap adagban (a fialás előtti és utáni öt nap átmeneti takarmányában alkalmazható speciális takarmány kiegészítőire a cikk utolsó harmadában részletesen kitérek). A fialás másnapján 2–3 kg induló adaggal továbbra is egyszeri etetés mellett napi 0,5–1 kilogrammos emeléssel, a 6.–7. napra 5–7 kg napi fogyasztás érhető el, 4 kg felett már kétszeri, 6 kg felett háromszori kijuttatással. Ezt követően ad libitum.

Fontos megemlíteni egy másik technológiai elemet, melyet a saját Sárrétudvariban működő telepünkön több éve sikerrel alkalmazunk. A műanyag rácspadlós, higiénikus fiaztató kútrica koca vályúja fölé elhelyeztünk egy új fejlesztésű kisméretű önetetőt, amely kb. 6–8 kg takarmány

Igény szintek:	Vemhes koca	Szoptató koca	Kan
Vízszükséglet liter /nap	10–30	20–60	14–40
Vízszükséglet liter /testtömeg	0,1–0,15	0,15–0,2	0,1–0,15
Vízszükséglet liter /perc	1	2	1,5
Minimális vízigény liter/nap	12	25	15

befogadására alkalmas. A koca az adagoló szerkezet segítségével ad libitum juttatja a vályújába a takarmányt veszteségmentesen, frissen. Segítségével gyakorlatilag évszaktól függetlenül éven át 7–8 kg napi takarmány felvétel érünk el a nagyüzemi telepekre jellemző 5–6 kg-mal szemben.

Ez a többlet takarmány felvétel egyrészt a szinte kondícióvesztés nélküli választási koca testtömegben, másrészt a választott malacok súlyában jelent előnyt. Számszerűsítve: a koca önetető alkalmazásának köszönhetően 92% feletti fialási arány tapasztalható amellet, hogy a malacok választási testtömege átlagosan 0,8 kg-mal magasabb. Ez nyolcszoros fiaztatói forgóval kalkulálva egy év alatt megtérülő beruházás. Természetesen ilyen nagymértékű napi takarmány felvétel eléréséhez elengedhetetlen a megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvíz.

A 2. táblázat a kocák és a kan vízigényét foglalja magában. Amennyiben szópókás itató adagolja a vizet minimum 2 liter/perc átfolyású legyen.

A technikai elemek másik, nagy körültekintést igénylő része a takarmányok előkészítése. Itt elsősorban a takarmányban

felhasznált szemesek higiéniájára valamint a késztrápok granulálására gondolok. Amikor a nyári anósztruszos problémákért jórészt a hőstresszt tesszük felelőssé, ne feledkezzünk meg a magtárakban addigra már egy éve betárolt kalászosok penész-, és toxinfertőződéséről sem. A probléma „kezelésére” alkalmazható takarmányba keverhető toxinbontók, -kötők csak utólagos, tüneti megoldást ígérnek, magas költség mellett, terméktől függően vitatható eredménnyel.

Mint minden esetben, a megelőzés ebben a situációban is olcsóbb és hatékonyabb. Az elmúlt években több publikációnk foglalkozott a nyáron betakarításra kerülő szemes termények 3–4 kg/tonna dózissal végzett **szerves savas tartósítási** biológiai előnyeivel, költséghatékonyságával. Az elmúlt öt évben több száz partnerüzemünkben elvégzett kezelés eredményeit jól reprezentálják a májusi, júniusi kiválóan értékelhető kontroll laborvizsgálati eredmények.

A koca takarmányok előkészítésének másik fontos része a koncentráltág növelése **granulálással**. Ebből szívesebben és többet fogyaszt a szoptató koca. A hőstresszes időszakban a fiasztatói takarmány felvétel maximalizálása takarmány beltartalmi oldalról is kedvezően befolyásolható.

A **megfelelő ízhatás** elérését aromák, édesítők, savanyítók, gyógynövénykivonatok stb. segítségével javíthatjuk. Ezek jórészt a töménység okán premix komponensek. Ezzel párhuzamosan kerülni, vagy minimalizálni kell az ízhibákat (keserű, avas, stb.) okozó komponensek receptúrába építését. Laboratóriumi ellenőrző vizsgálatokkal ezek szűrhetőek: DON toxin ellenőrzés, sav-peroxid szám, erukasav mérés stb. A szoptató kocatakmány illata és íze azonban még csak eszköz a többlet takarmány felvételéhez. Az igazi kihívás a felvett takarmány minél tökéletesebb emésztése, felszívódása, kocatejje transzformálása. Ha végig gondoljuk: egy korszerű genetikai adottságú HUNGAHIB F1-es koca kb. 4 liter kocatejből képes 1 kg malac testtömeget építeni. 12 db átlag 8 kg-os 28 napos malac felneveléséhez, 1,5 kg-os születési súlyt feltételezve $78 \times 4 = 312$ liter kocatejet kell előállítania, ami átlag napi 11 litert jelent!

Ahhoz, hogy a koca testtömeg vesztését ilyen intenzív tejleadás mellett a

hőstresszes időszakban is minimalizálni tudjuk, az átlagosan 10 % körüli takarmány felvételi csökkenést az etetett **szoptatókoca takarmány beltartalmi koncentrációjával** kell kompenzálni (vagy koca önetetőket kell alkalmazni). Vagyis kb. 5–5,5 kg takarmányba kell sűrítünk 6 kg beltartalmát. Ez alól egyedül a metabolizálható energia a kivétel, mert a jellemzően 13,3–13,4 MJ/kg-os energia tartalmat elegendő 13,5–13,7 MJ-ra emelni zsirkészítmények adagolásával. A 16–17%-os fehérjeszint emelése szintén indokolatlan, viszont részesítsük előnyben a könnyen emészthető fehérjéket (48%-os szója, halliszt, stb.) a melléktermékekkel szemben (DDGS, repcedara, stb.). A szintetikus aminosavak emelése az energiaszintekkel arányos kell, hogy legyen: a lizin 1,1–1,2%-ra emelése mellett a metionin+cisztin, treonin, triptofán is arányosan magasabb szintre kell emelni! Ha megelőző szervesavas gabonakezelésre az elmúlt évben nem volt lehetőség, akkor az immunstátusz javítására érdekében valós toxinbontó, -kötő tulajdonságokkal rendelkező **anyagok**, pl. Mycofix Plus hozzáadása szükségessé válhat. Megrendelhető: HUNGAPIG raktár-áruházban, Tel.: 23/319-050.

A felvett táplálóanyagok kihasználtságát, felszívódását **NSP enzimekkel** segíthetjük elő (energia). A kalcium és foszfor ellátottságot **fitáz enzim** adagolással javíthatjuk. **Szerves kötésű mikroelemek** premixbe dolgozásával a mikroelem ellátottság is kedvezően befolyásolható. **Extra C-vitamin** adagolás (200–400 mg/kg) szintén javítja a kocák hőtűrését.

Az optimális rost kiegészítés az egyik legnehezebb feladat. Az 5,5–6% feletti hagyományos növényi alapanyagokkal bevitt rost tartalom kedvezőtlen a nyári takarmányozás kialakításakor, mert a vastagbél szakasz rost fermentációja komoly hőtermeléssel járhat. Viszont 4% alatti rost tartalom hajlamosít a bélsárpangásra, MMA-ra.

Meg kell oldani a **4–4,5% körüli hagyományos növényi anyagokkal bevitt rost** lignocellulóz tartalmú készítményekkel történő kiegészítését 6%-ra. A

bélsárpangás megelőzésére a fiasztatóba kerülést követően alkalmazhatunk 50–100 gr/nap adagban (premixbe keverve) Na-szulfátot (**glaubersót**). A húgyúti fertőzések megelőzésére (MMA) **ammónium klorid**, citromsav, benzoésav vagy keverékük mint vizeletsavanyító használható, esetleg **antibiotikus kiegészítéssel** (tiamutin) kombináltnak.

Az emésztés hatékonyságának elősegítése céljából a hőstresszes időszakban 5–10 kg/to **szódabikarbóna** késztráphoz keverése jótékony hatást fejt ki. A felsorolt vegyületek szinte kivétel nélkül homogén módon a premixekbe keverten alkalmazhatók eredményesen.

A nagyüzemi sertéstelepek a környezeti, tartástechnológiai, üzemszevezési lehetőségek, a szemes termények előkészítése (tartósítás) szempontjából rendkívüli sokszínűséget mutatnak. Nem is szólva a rendelkezésre álló késztrápok keveréséhez rendelkezésre álló alapanyagokról, a granulálás lehetőségéről. Ebből adódóan csak a jó minőségű, körültekintően összeállított premixek, optimalizált késztrápok szolgálják hatékonyan a kocák nyári hőstressz okozta termelés kiesés mérséklését.

A HUNGAPIG Kft. Takarmányozási Osztályának munkatársai a telepi vezetéssel együtt, a Tenyésztés Osztály kollégáival karöltve az előzőekben megfogalmazott technológiai elemeket, anyagokat telepspecifikus módon adaptálják a költséghatékonyság szem előtt tartásával, csak azon elemek beillesztésével, amelyekre feltétlenül szükség van.

Ferkel Zoltán

ELMEGY A VÁMON?

Az ésszerű spórolás...

Manapság – amikor a sertésenyésztés egyértelműen és tartósan veszteséges – minden termelő a saját bőrén érzi, hogy amiről már sokat beszéltünk és írtunk, aminek a veszélyére már sokszor felhívtuk a figyelmet, valóságossá vált.

Amíg a takarmányköltségek folyamatosan emelkedtek, a hízóárak szeptember vége óta alig változnak, és még most, április elején sem látjuk az alagút végét.

Aki ilyen helyzetben is a folytatás, a továbbélés mellett dönt, annak a veszteséges termelésnél fokozottan kell ügyelnie arra, hogy minél alacsonyabb költségekkel dolgozzon, ezáltal csökkentse az elkerülhetetlen veszteséget a még elviselhető szintre.

Próbálkozás a lehetetlennel

A spórolásnak is vannak azonban ésszerű módjai, és olyanok is, amelyekkel a „taka-

rékos gazda” több kárt okoz magának, mint amennyit meg akart takarítani.

Miért van az, hogy mindig a sertésartók próbálkoznak meg a lehetetlennel, azzal hogy önmaguknak kárt okozva próbáljanak meg spórolni?

A növénytermesztők tudják, hogy csak a fémzárolt, jó minőségű vetőmagtól várhatnak kiváló termést. Tisztában vannak vele ha a kenyérnek, vagy takarmánynak megtermett búzát újból elvetik, akkor az eredmény törvénytelenül az egyenetlen kelés, az alacsony termésátlag, és a gyenge minőség lesz.

Számomra érthetetlen, hogy miért nem hajlandók elfogadni ugyanezeket az elveket a sertésenyésztők? Miért próbálnak úgy spórolni, hogy hízóból kiválogatott „kétlúkuakat” állítanak tenyésztésbe, ahelyett hogy felhasználnák a számukra kínált legjobb „vetőmagot”?

Pedig ők is tudják, hogy amit csinálnak, annak nem lehet jó vége...

Ha figyelmesen végigmegyünk egy sertés telep hizlaldáján, azonnal szembetűnik a hízók egyöntetűsége, vagy szórtsága. A vágóhidak is az egyöntetű minőségű és súlyú hízót preferálják, és a telepnek sem mindegy, hogy a hizlalda ürítése után mennyi lemaradt „falkavége” disznóval kell bajlódniuk.

A szórtság veszélyei

A látottak alapján következtethetünk a telep tenyésztői munkájára is, hiszen ha szép egyöntetű állományt látunk, biztosak lehetünk benne, hogy megfelelőek a telep genetikai alapjai, és a tenyésztés jó kezében van. Ha viszont szembeötlő a szórtság, ha nagy a vágósertések közötti küllemi eltérés, ha a típus mellett még súlyban sem egyöntetű a hizlalda, akkor szinte biztos, hogy a szülők genetikai alapjai nem megfelelőek, és a tenyésztői munka biztosan kívánivalót hagy maga után.

Hiába vásárolunk jó minőségű tenyészkanyakat, ha a kocaállomány ismeretlen genetikai hátterű, és sok esetben még megfelelő nyilvántartás sincs, nem várhatjuk el, hogy hízóink egyöntetűvé váljanak.

Közismert, de sokszor mégsem gondolunk rá, hogy a hízóink azonos arányban hozzák a genetikai alapokat az anyai és az apai oldalról. Sőt az anyai oldalról mindig egy kicsit többet, mivel a DNS-en kívül a zigóta többi sejtalkotói, mint a citoplazma, mitokondrium, lizoszóma, Golgi-készülék, stb. kizárólag az anyától származnak.

(Legszembélyesebben ezt az öszvér példázza, amely a számár és a ló keresztezéséből születik, mégis teljesen más a külleme attól függően, hogy az anya ló, vagy számár volt. A kétféle öszvér között szinte semmilyen hasonlóság sincs.)

A szórtság okozta veszteség az egész termelési folyamatot végigkíséri, a születéstől egészen a vágásig.

Ha az anyai oldal genetikailag nem egységes, a szórtság már a fiaztatóban szembetűnő lesz. Tapaszthatjuk az alomszámokban, a születési súlyokban, az általános összképben. Eltérő lesz a kocák kondíciója, takarmányozási igénye, tejtermelő képessége és az újraivarzás során jelentkező gondokon se csodálkozunk.

A fiaztatóban és utónevelőben mutatkozó problémák a hizlaldában csúcsosodnak ki.

Szétnöves, falkásítás, kimarások, a hizlaldák elhúzódo üritése, heterogén vágási súly és minőség nehezítik a gazda életét.

Ha ez nem elég veszteség, akkor mi az? Aki ezen nem változtat – pedig tudna – az elsősorban ne másban keresse a hibát.

A megoldás

A hazai genetikai alapok felhasználásával simán elérhető az a 12 élő malac körüli alomszám, amivel a termelők többsége boldogan kibékülne. Ehhez azonban jó „vetőmag”, vagyis kiváló minőségű tenyészállatok kellene. Az oktalan spórolás, a „sajátból” kiválogatott nőivarú hízők tenyésztésbe állítása esetleg megnyugtatja a termelő lelkiismeretét, de biztosan becsapja a pénztárcáját.

Gondoljuk meg: a jelenlegi közigazgatási környezetben megengedheti-e magának bárki azt a pazarlást, hogy rosszul vemhesülő, gyatrán nevelő, gyenge életteljesítményű kocákat tartson termelésben?

A megoldás kézenfekvő: kocame nedzment, okszerű és ésszerű selejtezés és utánpótlás, korrekt telepi nyilvántartások. Ez ma már nem luxus, hanem égető szükségesség. Ez a módja annak, hogy a kevesebből több legyen.

Kérje ehhez a Hungapig tenyésztési szakembereinek segítségét!

Nyíri András

Miért hagytuk, hogy így legyen...?

Nemrégiben olvastam egy cikket, melynek szerzője a hazai sertéságazat általános állapotán túl a Hollandiából behozott malacok témájával foglalkozik. Nevezetesen, hogy az a negyedmillió darab nem is olyan sok, és már a minőségük sem olyan csapnivaló, mint korábban. Egyben utal arra is, hogy a holland malacimportban amúgy semmi kivételről nem talál.

Én meg szavakat nem találok...!

Szerintem ugyanis nem elsősorban a mennyiséggel és a minőséggel van baj, hanem azzal, hogy ebből a PRRS fertőzött állategészségügyi hulladékból 1 darab is sok...

Ami ugyanis nálunk malacimport címén folyik, az Magyarországgal szembeni állategészségügyi merénylet, és kimeríti a tudatos és szándékos károkozás fogalmát.

Tessék erről talán megkérdezni a medgyesegyházi, a kiskorpádi, vagy a jászapáti törzstenyészetek (most már csak volt törzstenyészetek) tulajdonosait, meg még azokat, akiknek sokéves munkáját hasonló módon tették tönkre...

Szeretném teljesen egyértelművé tenni, hogy nekem nem a holland sertésenyésztőkkel van bajom, hanem azokkal a gátlástalan „kereskedőkkel”, akik egy piaci rést kihasználva felelőtlenül kárt okoznak a magyar tenyésztőknek, és akik folyamatosan és büntetlenül rongálják Magyarország állategészségügyi állapotát.

Számomra régóta érthetetlen és elfogadhatatlan az a hozzáállás, amivel az elmúlt évtizedben a hazai hatóságok a tiltás helyett túrték, sőt támogatták ezt a gyalázatot.

Remélem, hogy végre felnövünk odáig, hogy meg merjük védeni a saját érdekeinket.

Örömmel üdvözlöm az erre irányuló törekvéseket, és erősen remélem, hogy végre végig is viszünk egy ilyen döntést...

Abban azonban tökéletesen egyetértek a Szerzővel, hogy a mostani bajainkat jórészt saját magunknak, húsz éves tehetetlenkedésünknek, és nem kis mértékben a külföldi érdekeket kiszolgáló választott vezetőinknek köszönhetjük. Éppen ideje lenne végre egy alapos tükörbe nézésnek, de azt is vegyük tudomásul, hogy a képben, amit látni fogunk, nem a tükör a hibás...

K. K.

Van-e határ a sertéshizlalásban?

Egy évvel ezelőtt már számot adtunk a Tisztelt Olvasóknak az „Ezer gramm felett” című cikkünkben arról, hogy a sertéshizlalás tekintetében, hazai körülmények között is vannak még kiaknázzható lehetőségek, elsősorban takarmányozási szempontból. Két példán keresztül mutatuk be, hogyan érhetünk el kiváló eredményeket.

A megjelenést követően szélsőségek voltak a visszajelzések, a teljes elutasítástól, a megkérdőjelezésen keresztül az érdeklődő, a leírtakban szakmai kihívást megérező érdeklődésig. Ami jól esett: az utóbbiak háromszor annyian voltak! Szeretném nyomatékosítani, hogy sem az akkori, sem ez a beszámoló még véletlenül sem hivalkodásként íródott, sokkal inkább tényközlésként, figyelem felkeltési céllal. Hogy az élet mennyire igazolja ennek a koncepciónak az aktualitását, mi sem bizonyítja jobban, mint a jelenlegi gabona-szoja árakból és a felvásárlási árakból eredő önköltség.

<i>1. táblázat</i>	
<i>Takarmányozás kiértékelése 2010. 08. 13. – 2010. 11. 18.</i>	
Induló állatlétszám (db):	350
Induló ösztömeg (kg):	8680
Záró állatlétszám (db):	348
Záró ösztömeg (kg):	42 604
Kieső állat (db):	2
Kieső állat tömege (kg):	125
Kieső állatból bevétel (ft):	0
Összes takarmányozási nap:	29 824
Összes testtömeggyarapodás (kg):	34 049
Összes takarmány (kg):	94 350
Átlagos induló testtömeg (kg):	24,8
Átlagos záró testtömeg (kg):	122,42
Kiesés (%):	0,57
Napi testtömeggyarapodás (g/nap):	1141,66
Takarmányértékesítés (kg/kg):	2,77
Testtömeggyarapodás (kg/db):	97,28
Takarmányfelhasználás (kg/db):	269,57
Átlagos hizlalási idő (nap):	85,21
1 kg testtömeggyarapodás tak. költsége (Ft/kg):	157,95
Takarmányköltség/állat (Ft/állat):	15 365

Örömmel jelenthetem, hogy az elmúlt évben rá tudtunk tenni még egy lapáttal a korábbi eredményeinkre.

Végtermék állományokban a hizlalás alatt átlagosan elért 1000 gramm feletti napi testtömeg gyarapodás sok termelőnek a mai napig utópisztikusan hangzik, átlagos telepi körülmények között. De hol a határ? Van-e egyáltalán a súlygyarapodásban felső határ, amit meg tudunk célozni és lehet-e azt is felülmúlni úgy, hogy a többlet ráfordítás megtérüljön?

Úgy gondoltuk, hogy a napi 1100 gramm lehet egy ilyen lélektani határ, melynek állományszintű eléréséről csak elvétve lehet a hazai, vagy külföldi publikációban olvasni.

És íme! Engedje meg a Tisztelt Olvasó, hogy beszámoljunk egy kimagasló hizlalási eredményről, amelyet egy több éve a HUNGAPIG Kft. partneri körébe tartozó termelő ért el 2010 őszén. A teszt adatait az *1. táblázat* tartalmazza.

A termelési eredmények teljesen egzakt módon lettek kiszámolva, minden bemenő és kimenő anyagot pontosan mértek. Hogy megtérült-e a ráfordítás? Azt hiszem a táblázatban megtalálhatjuk rá a megfelelő választ, amikor az átlagos hizlalási időt és az egy állatra eső takarmány-

költséget számba vesszük. A hízótakarmányok költség számításánál a szemeseket és a fehérjehordozókat a 2010. III. és IV. negyedévben aktuális piaci áron számoltuk. A teszt alatt alkalmazott recepteket a *2. táblázat* tartalmazza.

Mivel takarmányozási szempontból értékeltük az eredményeket, a testtömeg gyarapodás számításánál a kieső sertések tömegét is figyelembe vettük, viszont a bevételi oldalon természetesen nem szerepeltettük.

A fenti eredménnyel a partnerünk messzemenően elégedett volt, hiszen a közös munkánk eredménye felülmúlta az előzetes várakozásait. Meggyőződött arról, hogy a Hungapig takarmányozási programjának következetes betartásával a jövőben is ilyen termelési eredményeket érhet el. Elfogadta, hogy a termelő számára mindig az hozza a legnagyobb profitot, ha a sertés a genetikai potenciáljának maximumán termelhet.

Ezután természetesen a továbbiakban is elégedetten alkalmazza ezt a – Hungapig szakemberei által kidolgozott – telepre adaptált takarmányozási koncepciót.

Annak érdekében, hogy partner telepeink elérjék ezt a „maximumot”, a Hungapig Kft. szakemberei tevékenyen részt vállal-

2.táblázat					
		Hízó 1 érkeztető	Hízó 1	Hízó 2	Hízó 3
	Ft/kg	10 kg/db	25-40 kg	40-80 kg	80 kg-tól
Takarmányárpa	40	48.500	26.000	30.000	48.000
Takarmánykukorica	45	25.000	47.000	51.000	38.000
Hántolt napraforgó mag	50	7.000	5.000	3.000	0.000
Szójadara II.o. 46 %	95	15.500	19.000	13.000	11.000
Calprona P4	450	1.000	0.000	0.000	0.000
Hp Hízó 2 Kpx 3%	285	0.000	0.000	0.000	3.000
HP Hízó 1 Kpx 3%	320	3.000	3.000	3.000	0.000
ÖSSZESEN		100.000	100.000	100.000	100.000
BELTARTALMI ADATOK					
001 Szárazanyag	%	92.003	89.853	90.093	91.601
002 Nyers fehérje	%	17.734	17.974	15.536	14.894
008 Nyers zsir	%	5.660	5.168	4.376	2.844
009 Nyers rost	%	3.810	3.470	3.298	3.690
010 Nyers hamu	%	3.804	4.342	4.378	4.228
014 DE.sertés	MJ/kg	14.008	14.212	13.931	13.494
022 Lisin	%	1.001	1.048	0.899	0.855
025 Methionin	%	0.292	0.302	0.276	0.260
044 Calcium / Ca /	%	0.795	0.601	0.594	0.618
045 Foszfór / P /	%	0.497	0.501	0.495	0.510
047 Nátrium / Na /	%	0.175	0.174	0.175	0.175
048 Magnézium / Mg /	%	0.117	0.123	0.117	0.118
049 Cink / Zn /	mg/kg	148.020	148.020	148.020	105.600
050 Réz / Cu /	mg/kg	23.760	23.760	23.760	23.760
051 Vas / Fe /	mg/kg	105.600	105.600	105.600	105.600
058 Vitamin A	NE/kg	12564.000	12564.000	12564.000	12564.000
059 Vitamin D3	NE/kg	1890.000	1890.000	1890.000	1875.000
060 Vitamin E/ alf.tokof.	mg/kg	94.740	94.740	94.740	94.740
176 Fitáz enzim	FTU/kg	750.000	750.000	750.000	750.000
220 Nedvesség	%	7.330	9.900	9.900	8.560

nak, és szolgáltatásaikkal hozzájárulnak a sikeres munkához.

Amennyiben a fent leírtak felkeltették az érdeklődését, az alkalmazott receptekkel és speciális premixeinkkel készségesen állunk a rendelkezésére.

A Hungapig Kft. által ajánlott koncepció

és a szolgáltatások telepre adaptálása lehetőséget biztosít ahhoz, hogy az Ön telepén is a fent bemutatotthoz hasonló, kiváló eredmények születhessenek.

Kérjük keressenek bennünket, munkájukhoz pedig sok sikert és kitartást kívánunk!

Tatár Zoltán

NÉVJEGY

Tisztelt Olvasók!

A Hungapig Kft. új munkatársaként szeretnék bemutatkozni Önöknek.

1960-ban születtem Debrecenben. Vidéken töltött gyermekkorom óta mindenem a természet, az állatvilág. A Balásházy János Mezőgazdasági Szakközépiskola elvégzése után a Pallagi Mesterséges Termékenyítő

Főállomásra mentem dolgozni. Pályám innen a Mol Rt.-hez vezetett ahol létesítmény-vezetőként dolgoztam húsz évig.

Ez alatt – munka mellett – jeles minősítésű diplomát szereztem a Debreceni Agrártudományi Egyetemen, és egy brojler baromfi telepem is volt, ahol kiváló eredményeket sikerült elérnem, és a saját bőrömmön tapasztalva tanultam ki az állattartás fortélyait.

Életem akkor vett igazi fordulatot, amikor kisebb kerülökkel az ország egyik meghatározó állatgyógyászati-forgalmazó cégénél lettem területi képviselő a keleti régióban. Megismertem Hajdu – Borsod – Szabolcs megye állattartóit és állatorvosait. Ez a feladat szakmailag nagy lépés és egyben jó iskola volt számomra. Megismertem a magyar állattenyésztés valós napi problémáit és eredményeit is.

Munkám során partnerem lett a Hungahib Kft. sertéstelepe is, ahol a telepi Kollégákkal kölcsönös megalapozásra dolgoztunk együtt. Itt ismerkedtem meg a Hungapig Kft. szakembereivel. Tetszett az a családias, egymást segítő munkahelyi légkör és a cégnél tapasztalt csapat-szellem, ami mindig is jellemző volt a Hungapigre.

Több vezető kollégával történt egyeztetés után döntöttem úgy, hogy belevágok életem eddigi legnagyobb feladatába, és elvállalom a Hungapignél felkínált területi irodavezetői munkakört.

Az, hogy én képviselhetem a Hungapiget az északeleti megyékben, nagyon sokrétű feladatot, és mindenképpen komoly kihívást és motívációt jelent a számomra.

Fő feladatom a napi szintű kapcsolattartás a cég jelenlegi és potenciális jövőbeni partnereivel. Premixek, tápszerek, készanyagok, tartástechnológiai eszközök és berendezések forgalmazása ugyanúgy a munkaköröm része, mint a tenyésztési és szaporodásbiológiai szaktanácsadás, a tenyészállat és hízó forgalmazás, illetve a telepírányítási rendszerek telepítése.

Két kiskorú gyermekemet egyedül nevelem. Hobbim a vadászat, 15 éve vagyok egy vadásztársaság elnöke.

Remélem, hogy partnereim érdekében végzett munkámmal a Hungapig csapatának sikeres tagja leszek.

Molnár Jenő

Elérhetőségeink:

- Központ: É-K Magyarország: Ferkel Zoltán • Telefon: +36-30/93-44-183
- É-Ny Magyarország: Ács Péter • Telefon: +36-30/93-48-868
- D-Ny Magyarország: Baksa László • Telefon: +36-30/33-48-970
- D-K Magyarország: Tatár Zoltán • Telefon: +36-30/93-48-848

AKTUALITÁSOK HANNOVERBŐL

Ismét a csoportos kocatartásról...

Mindannyian tudjuk, hogy 2013. január 1-jét követően minden koca, amelyet árutermelésre tartanak az Európai Unióban, csoportos körülmények között tartandó legalább négy héti, egészen egy héttel a fialás előtti időpontig. Ezen felül a csoportosan tartott kocáknak egyenként minimum 2,25 m² területet kell biztosítani.

Ahogy azt a kiállításon is tapasztalhatuk, két olyan csoportos kocatartó rendszer domináns a piacon, ami megoldást jelenthet a problémákra, és kielégíti a 2013-as EU követelményeket. Ezek az elektronikus kocatakarmányozó rendszer és a szabad elérésű boksrendszer.

Elektronikus kocatakarmányozó rendszer

Ez a rendszer (az angol szakirodalomban electronic sow feeding – ESF) egy számítógép irányította rendszer, mellyel felismerhetjük, követhetjük és adatokat menthetünk a csoportosan tartott kocák egyes egyedeiről.

Ez a technológia több mint 25 éve létezik Európában. A rendszer lehetővé teszi, hogy a kocákat kisebb csoportokba különítsük és egy-két takarmányozó állomással lássuk el. Egy-egy állomás 60–120 koca ellátását biztosíthatja. Az állomások zsilip elven működnek, egyszerre csak egy koca tartózkodhat bennük, ezáltal védelmet biztosítva nekik az etetés alatt. Az állomásban tartózkodó állat fülében lévő chip leolvasásra kerül és a szükségleteinek megfelelő adagú és összetételű takarmány kerül elé a vályúba. Amikor elfogyasztotta az adagját, az ajtó kinyílik és nincs más választása csak az állomásból való távozás. Ez a rendszer lehetővé teszi azt, hogy a kocákat folyamatosan csoportban tartsuk ugyanazon a helyen.

Az elektronikus kocatakarmányozásnál egy csoportban tartható állatok számára nincs maximálva. A gyártók általában 60–65 állatot javasolnak egy csoportban tartani, de a 300 vagy 400 fős csoportok is elképzelhetőek. Azonban ha több állatot tartunk egy csoportban, akkor az egyes

állatok etetése tovább tart, és a kocák nyugalma is felborul a pihenőtéren. Éppen ezért a legtöbb esetben 45–75 közötti kocalétszám a legideálisabb. Ez a méret a nyilvántartást is könnyebbé teszi.

A rendszer legnagyobb előnye, hogy a gazdák jelentős mennyiségű takarmányt tudnak megtakarítani, mellyel együtt pénz is megtakarítanak. Ezzel a módszerrel a kocák személyre szabott adagot kapnak, mellyel elkerülhetjük a pocskékolást.

A fentiek mellett az egyszerűség és a könnyű kezelhetőség is fontos követelmény. A legtöbb farmon e két tényező alapján hoznak döntést, hogy megvásárolják-e a berendezést vagy sem. Gyakran alacsony képzettségű emberek dolgoznak a telepen, ezért kell törekedni a minél egyszerűbb használatra. Az állomásokkal előforduló problémák 90%-a a számítógépes programot érinti, mely könnyedén megjavítható interneten keresztül. Ezért is nagyon fontos, hogy a telep rendelkezzen internet eléréssel.

Szabad elérésű boksrendszer

E rendszer alapja is az, hogy a domináns kocák ne zavarják evés közben a gyengébbeket. Erre jelent megoldást a szabad elérésű boksrendszer. Ezek az állások a hagyományos egyedi állások modern változatai, melyeket először a kilencvenes években mutattak be Nagy-Britanniában. E rendszer ötvözi az állatok szabadságát és azt az igényt, hogy evés közben ne zavarják őket. Ezzel ez a megoldás a csoportos kocatartás egyik legkedveltebb formájává lépett elő.

A rendszer működési elve: A kocának ahhoz, hogy ehessen, be kell sétálnia az állásba, mely során meg kell nyomnia az orrával a kaput, amely azután be is záródik mögötte. Ez meggátolja, hogy más egyedek evés közben zaklassák. Mikor befejezte, a koca hátratulva kijön az állásból és a pihenőtéren szabadon mozoghat, illetve pihenhet kedve szerint. Minden egyes egyednek külön állása van, így akár egyszerre is történhet az etetésük.

Gyakorlati tapasztalatok szerint az is

működik, ha négy csoportot rotálunk, és a csoportok felváltva esznek ugyanazon a helyen. Így csak negyedannyi állásra van szükség. Ez a rendszer is jól működik, de ennek sokkal nagyobb a munkaerő igénye, mivel az egyes csoportokat el kell távolítani az állásokból. Ennél jóval egyszerűbb és stresszmentesebb, ha egy kocára egy állás jut. A csoportok mérete és a férőhelyenkénti négyzetméter szükséglet országonként változóan került szabályozásra. Az ajánlás az, hogy ne legyen több mint 40 koca egy csoportban.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy ezen állások használata egyáltalán nem igényel betanulást, betanítást.

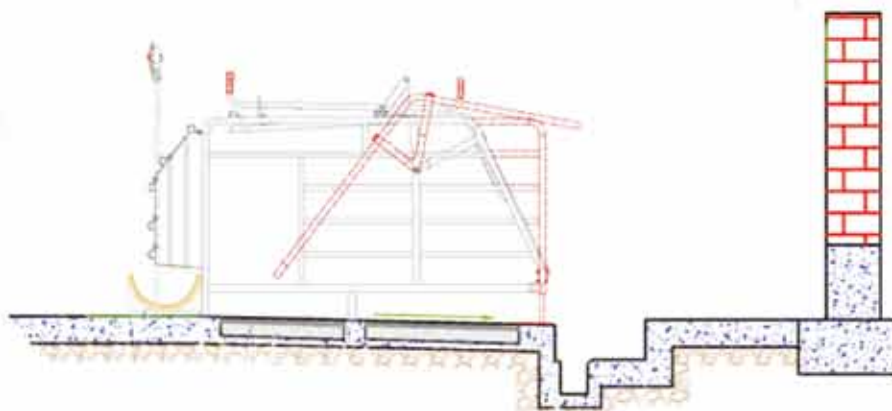
Ez a rendszer bármilyen alakú és méretű istállóban berendezhető. Legnagyobb előnye az, hogy az állatokat közelről is lehet vizsgálni. Amikor az állatok az állásokban tartózkodnak semmi nincs a fejük felett, így könnyen megközelíthetők. Az oltások és mesterséges termékenyítés könnyebben véghezvihetők és nem kell külön területet berendezni ennek.

Bogár Barnabás

HUNGAPIG

Készüljön fel 2013-ra!

2013-tól az Európai Unióban a kocákat már csak csoportosan lehet tartani. A különböző megoldások közötti választásban segít a Hungapig Kft. Kérjük érdeklődjön kollégáinknál!

H-2053 Herceghalom
Thallóczy u. 24-26.
Tel.: +36 23 319 050
Fax: +36 23 319 051
www.hungapig.hu
technologia@hungapig.hu

Na végre! Indul a PRRS mentesítés

Alig egy éve adtunk hírt arról, hogy az Európai Unió állategészségügyi szakbizottsága elfogadta az Aujeszky-féle betegség felszámolására irányuló nemzeti mentesítési programunkat. A program elfogadása lehetővé tette, hogy a nem mentes, vagy elfogadott mentesítési tervvel nem rendelkező országokból továbbtartásra szánt sertések behozatalának gátat vessünk.

Ez állategészségügyi szempontból jelentős eredmény, azonban a hazai sertés ágazat piacvédelme érdekében nem elegendő, mivel a legnagyobb beszállító országok is velünk egy időben léptek előre a betegség mentesítése terén.

Ennél több kell, és ennek a többletnek egyik útja, a hazai állategészségügy minőségi felemelése. Hazai sertés állományaink szempontjából a következő lépésként adódik a PRRS (sertések légzőszervi és reprodukciós szindrómája), amely már jelentős károkat okozott Észak-Amerika és Európa sertés tartó országaiban.

A betegség nem túl hosszú múltra tekint vissza. Az 1980-as évek végén figyelték meg, az Egyesült Államokban és Kanadában egy a kocáknál szaporodási zavarokkal, vetéléssel és koraelléssel, növendék állatoknál légzőszervi tünetekkel járó kórformát, amelyet nem tudtak semmilyen addig ismert sertés betegséggel azonosítani. 1990-ben a betegséget már Németországban is megállapítják, majd innen terjed át Hollandiára, Belgiumra, és ezután szinte Európa valamennyi sertéstartó országára.

1995-ben már hazai állományokban is megállapították az első eseteket, ami arra az elhatározásra készítette az állategészségügyi szakvezetést, hogy a PRRS-t a bejelentési kötelezettségbe tartozó betegségek közé sorolja, majd 1997-ben országos felmérő vizsgálatok elvégzését is elrendelte. A felmérő vizsgálatok, amelyek eredménye a tenyészállomány 15%-os fertőzöttségét mutatta, amelyben jelentős részben több Nyugat-Európából származó import állomány is érintett volt.

A felmérés nem terjedt ki a végtermék előállító üzemekre, de figyelembe véve, hogy ezek az állományok tenyészállat utánpótlásukat a többségükben mentes

hazai tenyészetekből szereztek be, így a hazai sertés állomány fertőzöttsége kb. 5%-os lehetett. A csekély fertőzöttségi szint, a nyugat-európainál gyengébb terjedési hajlam valamint a bejelentési kötelezettség kedvező feltételeket teremtett ahhoz, hogy a korábbi hármast mentességet négyes mentességgé kibővítve a fertőzött állományokat felszámolva a betegség elterjedésének ideje korán gátat vessünk és az állategészségügyi előnyökön kívül az uniós csatlakozás előtt gazdasági előnyt is kovacsoljunk a minőségi előre lépésből.

A lehetőség félúton elakadt, a tenyészállományoknál a PRRS- el kibővült a korábbi hármast mentesség, de a betegség felszámolására irányuló országos mentesítési program elmaradt. Ennek oka részben az, hogy a gazdasági vezetés nem tudott forrást biztosítani az Aujeszky-féle betegség mentesítési program mellett még egy betegség számára, másrészt mivel a PRRS a nyugat-európai országokban nem tartozott bejelentési kötelezettség körébe az uniós csatlakozás előtti jogharmonizáció jegyében még visszalépés is történt és 2001. májusában az Országgyűlés a betegséget a hazai listáról is törölte.

Az uniós jogharmonizáció azt a nemes célt szolgálja, hogy az egyes tagállamok állategészségügyi szabályozásában az uniós államok átlagától eltérő hiányosságokat, lemaradásokat a többségi államok szintjére emelje és nem azt, hogy ami egyes tagállamoknál jobb, azt a többi tagállam szintjére süllyessze.

A PRRS bejelentési listáról való törlése mellett érvként hozták fel, hogy hatékony vakcinák állnak a betegség elleni védekezésre. Az egyes nagy gazdasági kárt okozó betegségek elleni védekezésben jelentős szerepet játszanak a vakcinák, azonban az állandó vakcináció nem lehet cél, mindössze a betegség mentesítéséhez vezető út átmeneti állomása.

A mentesítési program elindítása elleni másik érv, hogy a hazai tapasztalatok alapján a betegség még fertőzött állományokban is az immunrendszer áthangolódását követően relatíve csekély károkat okoz. Azóta már tudjuk, hogy ez a megállapítás a 90-es évek alacsony fertőzöttségi állapo-

tára lehetett igaz, az uniós csatlakozás után a liberalizált állatforgalom következtében, amikor fertőzött területekről nagy mennyiségű hízó alapanyag érkezett hazánkba sorban fertőződtek el tenyész- és végtermék előállító telepek és most már nem csak a csekély kárt okozó enyhébb kórformában.

A betegség hazai terjedését látva a hazai állategészségügyi vezetés már 2005 decemberében ismét visszahelyezte a PRRS-t a bejelentési kötelezettség körébe, igazolva azokat a szakembereket, akik nem értettek egyet az öt évvel korábbi döntéssel, csakhogy közben a fertőzött állományok száma is emelkedett és több genetikailag értékes állomány volt kénytelen búcsút mondani a tenyész-minősítésnek.

A történet új fejezethez érkezett ez év januárjában az országos főállatorvos a vidékfejlesztési miniszter döntése értelmében elindította a PRRS mentesítési programot. Ez az utóbbi időszak legnagyobb jelentőségű lépése a magyarországi sertésállomány megvédése érdekében.

A program sikeréhez feltétlenül szükséges, hogy az állattenyésztők, a szakmai szervezetek és az állategészségügyi hatóságok szorosan együtt működjenek. A program keretében először a hazai sertésállomány fertőzöttségének felmérése történik, majd a pontos adatok birtokában kezdődik a betegség felszámolása.

Az előzetes becslések alapján a betegség a nagy létszámú sertés állományok 10–15%-át érintheti. A mentesítésre az elmúlt időszak legalacsonyabb számú (3millió alatti) sertés állománya mellett kerül sor, ez lehetővé teszi, hogy szűkebb pénzügyi keretből is finanszírozható legyen.

A cél, hogy a program minél hamarabb befejeződjön és a mentesítést az Európai Unió is elfogadja. A sikeres programot követően továbbtartásra csak hasonló egészségügyi állapotú országból lehet sertéseket, így továbbtartásra szánt malacokat behozni. Ez a korlátozás nemcsak előrelépést jelent a hazai sertés egészségügy terén, hanem kedvező feltételeket teremt a piacvédelem és a hazai sertésenyésztés versenyképességének javítása érdekében.

Dr. Kulla András

BIOMIN FÓRUM VISEGRÁDON

Kisebb kockázat, nagyobb hatékonyság

A BIOMIN Takarmányozási Kft. immár harmadik alkalommal rendezte meg szakmai rendezvényét, a BIOMIN FÓRUM-ot, amelynek fő témája az volt: miként termelhetünk minél hatékonyabban úgy, hogy az állategészségügyi és takarmányozási kockázatokat a minimálisra csökkentjük. A konferencia ezúttal is a visegrádi Nagyvillám Vendéglő konferenciatermében került megrendezésre, ahonnan a visegrádi vár és a Duna-kanyar látványában is gyönyörködhetett a hallgatóság.

A Biomin Fórum rendezéséhez nagymértékben hozzájárult a Hungapig Kft., az ő invitálásukra is nagyszámú partner látogatott el a rendezvényre és így elsőkézből kaphatták meg a legújabb szakmai információkat.

Elsőként *Dr. Jakab Gábor*, a BIOMIN Kft. igazgatója köszöntötte a vendégeket és felvázolta a BIOMIN cég eddigi 26 évének leglényegesebb mérföldköveit, valamint beszámolt a BIOMIN Kft. hatékony magyarországi tevékenységéről is.

Ezután *Prof. Dr. Mézes Miklós* foglalta össze a takarmányok mikotoxinok általi fertőzésének csökkentésére szolgáló takarmány adalékanyagok engedélyezési eljárását az EU-ban. Megtudhattuk azt, hogy milyen részletes és komoly vizsgálatokat kell hamarosan elvégezni az engedélyezéshez, ami azt is fogja eredményezni, hogy a ma még piacon lévő kevésbé hatékony készítmények ki fognak hullani a rostán.

Marthné Schill Judit, a MgSzH laborvezetője értékes adatokkal szolgált a magyarországi takarmányok toxinszenyvezettségéről az utóbbi évek vizsgálatai alapján.

Ezt követően *Tanyi Ervin*, a Biomin testvércégének, a Romer Labs GmbH-nak a kelet-Európai menedzsere, a mikotoxinvizsgálatokhoz történő mintavételről és annak lehetséges hibáiról tartott egy rendkívül érdekes előadást. Megtudhattuk, hogy a mintavétel hibájából adódik a hibás toxineredmények 98%-a, és csak a maradék 2% függ a laboratóriumi vizsgálati módszerektől. Így fontos hogy a mintavé-

telezés szabályait maradéktalanul betartsuk.

Prof. Dr. Wekerle László a kocáknál megfigyelhető magzatvesztések lehetséges okairól számolt be. Az elhangzott szaporodásbiológiai előadásban megtudhattuk azokat a fertőző és nem fertőző okokat, amelyek a malacok elhalását és a vetélést okozhatják. Többek között a toxinok méhen belüli kártékony hatásairól is hallhattunk néhány értékes gondolatot.

a trichotecén toxinok ellen hatékony, hanem az ergot alkaloidák ellen is tökéletesen használható, valamint csökkenthetjük vele a baktériumokból felszabaduló endotoxinok káros hatásait is.

Dr. Reibling Tamás állatorvos a „Malacom van” című előadásában azokat a fontos takarmányozási és állategészségügyi lépéseket taglalta, amellyel a saját telepén egy nagyon magas színvonalú termelést sikerült elérnie.

A kávészünet után *Ferkel Zoltán*, a HUNGAPIG Kft. takarmányozási igazgatója, a „Rés a pajzson...” című előadásában, azokról a tennivalókról beszélt, amelyeket elengedhetetlenül alkalmaznunk kell a mai magyarországi sertéstelepi takarmányozásban, ha egy olyan mikotoxinokkal terhelt évben kell boldogulnunk, mint amilyen a 2010-es év volt. Pontos szám adatokkal támasztotta alá azt, hogy egy jól működő toxinbontó megvásárlása nagyságrendekkel kisebb költséget jelent, szemben azzal a veszteséggel, amelyet a nem megfelelően kezelt toxinprobléma okozhat az állományunkban.

Ezután *Dr. Jakab Gábor* beszámolt a Mycofix termékcsaláddal kapcsolatos legújabb tudományos kutatási eredményekről. Megtudhattuk, hogy a Mycofix termékcsalád nem csak a köthető toxinok, valamint a nehezen köthető zearalenon és

Dr. Dobos László, a BIOMIN Kft. Kelet-Magyarországi régiófelelőse beszélt azokról a nagyon fontos szaporodásbiológiai problémákról, amelyeket a BIOMIN Kft. természetes úton meg tud oldani a termékei által. Olyan termékekről esett szó, amelyek nagy segítséget nyújtanak a kocák termelékenységének fokozásában. Szó volt többek között a BIOMIN PHD nevű készítményről, amely nagy segítséget nyújt a húgyivarszervi fertőzések csökkentésében, a vizelet savanyításával, valamint a Ca-anyagcsere fokozásával megszünteti az izomkontrakciók hiányából eredő nehéz elléseket.

A rendezvény tombolahúzással folytatódott, ahol értékes ajándékokat nyerhettek a résztvevők, majd egy magyaros svédasztalos ebéddel zárult a szakmai fórum.

Mangalica: egy ősi fajta új utakon (III.)

Mangalicás cikksorozatomban első két részében megismerkedhettünk magával az állattal, itt az ideje, hogy a mangalica sertés tenyésztési elvei kerüljenek bemutatásra.

Zavar a fogalmak körül

Mindenekelőtt tisztázni szükséges pár olyan alapfogalmat, melyet az elmúlt évben sem szakembereinknek, sem politikusainknak nem igazán sikerült, és emiatt nem csak a mangalica sertés, hanem általában a sertésenyésztés és állattenyésztés körül komoly eszmei zavar uralkodik. Ma azt sem tudjuk, mi számít állattenyésztésnek vagy állattartásnak, vagy mi számít nagyüzemnek, meddig lehet egy gazdaságot családinak nevezni stb.

Politikusaink nem igazán tudják-merik meghúzni a határvonalat a szociális célú, közmunkaprogramba illő háztáji sertéstartás, vagy az új keletű zöld doktriner, városi idealista, parasztrromantikázó állattartás és az előbbiektől fényévnnyiekre lévő professzionális génmegőrzés, állattenyésztés közt. Pedig laikusként is könnyen belátható, hogy bármely fontos is a társadalom szempontjából a vidéki lakosság helyben maradása, vagy az iparból kiszorult munkaerő vidékfejlesztési célú alkalmazása, esetleg az életszerűen segélyből élésre berendezkedett társadalmi rétegek termelésbe való visszaintegrálása, sem ők sem a velük foglalkozók nem professzionális állattenyésztők. Az állattenyésztés egy nagyon komoly szakma, elsajátításához évtizedes tanulás és gyakorlat szükséges. A mangalica sertés tenyésztése, pedig ha lehet még a nagyüzemi állattenyésztésnél is komolyabb szakmai felkészülést igényel.

Hasonlóan kaotikusak a viszonyok az üzemméret és termelői egység típusok meghatározása körül. A korábbi politikai elit nyíltan a nagyüzemi mezőgazdaság támogatása mellett foglalt állást, a mostani

94. ábra. 18 hónapos urasági tenyésztésű szőke mangalica hizottsertések. Darabonkénti súly 231,5 kg. (Az 1924. évi hizottsertés-kiállításon I. díjjal kitüntetve.) 73–79% fehérarút produkáltak.

pedig a kisüzemek, a családi vállalkozások helyzetbehozását tűzte ki célul. Azonban egyik politikai oldal sem határozta meg konkrétan a helyzetbehozandó kategóriákat. Ha egy családnak 20 mangalica kocája van, akkor ő kistermelő, de ha vesz még 30 kocát, akkor már nagyüzem?

Ha egy biogazda a falujában házal a termékeivel, akkor támogatható, de ha sikeres lesz és egy városi bolt is belistázza portékáit, már elveszti a támogatását, mert ő már nagyüzem? Egyáltalán nagyüzem-e egy 100 kocás sertéstelep, amit egy kft. működtet, miközben más Uniós országokban egy-egy farmernek ezres nagyságrendű állománnyal is járnak a családi gazdaságokra érvényes kedvezmények?

Természetesen én nem vállalkozhatok a teljes ágazatot érintő agrárpolitikai elemzésre, és főleg nem e cikksorozatban, de mivel éppen a mangalicások vannak sokszor e „sem vele – sem nélküle” állapotban, ezért pont nekik fontos lenne legalább

az alapfogalmak tisztázása. (A mangalicások „génmegőrznek”, de árut is termelnek, családi gazdák, akik egyszerre vannak jelen a falusi piacon és a multi láncok polcain, esetleg külföldi tőkével mentenek meg ritka magyar genetikai értéket stb.)

A mangalicafajta csaknem két évszázados történetére visszatekintve megállapítható, hogy fajta kitenyésztését egy akkor a világ legmodernebb nagyüzemében végezték el (József Nádor Kisjenői birtoka), és a fajta genetikai őrzői, a legjobb tenyészállatok előállítói a nagy uradalmak, egyházi birtokok voltak. A nagy mennyiségű és magas minőségű mangalicatermékeket mai szemmel nézve is modern, hatalmas üzemek állították elő száz évvel ezelőtt is.

A Kőbányai Sertéshizlaldák 1870-ben egyszerre és egy telepen 300 000 mangalicát nevelt, 14 hatósági állatorvost alkalmazott, iparvágányokat építtetett, nemzetközi szabványokat alapított

és világszerte exportált. A kisparaszti gazdaságok akkor is tőlük vásárolták a szaporító anyagot, és azzal elsősorban saját ellátásra esetleg a helyi kispiacra termeltek. Ma sincs ez másképpen. A génmegőrzést ma is professzionális üzemek végzik és tőlük származnak a saját és környezetük számára termelő kisgazdaságok tenyészállatai.

Génmegőrzés és árutermelés egységes rendszerben

A mangalica sertés újkori történetének alapvető jellemzője, hogy konkrét piaci igény hatására, magas színvonalú állattenyésztési szakmunkával épült ki a fajtafenntartás, génmegőrzés, és árutermelés rendszere.

Mivel 20 évvel ezelőtt nem léteztek a mangalica tenyésztését szabályzó rendeletek, sem támogatások, és általában az

állam semmilyen téren nem hallatta hangját mangalica ügyben, így a kezdet kezdetén sem az állami elvárásoknak, hanem a szakmaiságnak lehetett, kellett megfelelni. Emiatt a fajta tenyésztési rendszerének kiépülése és sikeres felszaporodása megelőzte a fajtát szabályzó állami rendeletek megjelenését.

Ezért míg más őshonos fajták fenntartói kifejezetten igénylik a kezdeményező állami fellépést, addig a mangalicások a már meglévő és évtizedek óta bizonyítottan sikeres rendszerük egységes szerkezetbe foglalását várják el és igencsak hevesen reagálnak, ha a valós helyzetet nem ismerő ideológusok olyan elvi döntéseket erőltetnek a fajta genetikai bázisainak védelmében, amelynek az eredménye éppenséggel a fajta egyedszámának radikális csökkenése, tenyésztői helyzetének nehezülése lenne, végső soron éppen a védendő genetikai bázisok ellen hatva.

Egye – hogy mentse!

A mangalica sertés génmegőrzésére 1991 és 2011 közt kialakult egy rendszer, mely mára világhírűvé vált, és álszerénység nélkül állíthatom, hogy példaként szolgálhat a többi, ma még a kihalás szélén egyensúlyozó őshonos fajtáink számára. Az elv, melyet ma az amerikai tenyésztők – ránk hivatkozva – „Saving by Eating Them” (azaz Egye, hogy Mentse”) szlogenrel reklámoznak, meglehetősen egyszerű: **a mangalica sertés egy haszonállat, az is volt és ma is az. Haszna a termékei elfogyasztásából következik, és korábbi kihalása a termékeinek értékvesztéséből adódott.** (vagyis már nem ettek mangalica termékeket).

Ezért, ha újabb terméket, általában hasznosítást találunk a fajtának (azaz újra esznek mangalica termékeket, esetleg mást és máshogy, mint korábban), akkor „ab ovo” a fajta tenyészállatainak a száma is gyarapodni fog. Nyilvánvaló, hogy több és többféle tenyészállatban több és többféle gén is van, így egyszerre valósul meg az egyéni gazdasági és a nemzeti génmegőrzési cél is.

Az egyébként általam 1997-ben kidolgozott és már akkor innovációs díjjal is elismert rendszer lényege a kölcsönös előnyökre épülő integráció, és a veszélyek közös erővel történő kiküszöbölése. **A génmegőrzés önmagában nem fenntartható tevékenység. Gazdasági haszon nélkül, konkrét termelő tevékenység nélkül a régi fajták vegetálnak és kihalnak.** Azonban az árutermelés időben és térben változó piaci igénye halálos veszélyt is jelenthet éppen a génmegőrzésre, hiszen ha egy konkrét igény miatt a fajtát elkezdik (át)tenyészteni, az megváltoztathatja a genetikai bázisokat, emiatt az eredeti genetikai bázisok eltűnnek, feloldódnak az új génekben, az eredeti fajta megváltozik, génjei eltűnnek. A mangalicások azonban két évtized alatt kialakították azt a rendszert, amivel ez a veszély kizárható. Akképpen lehet a fajtát akár tízezres tenyészállomány létszámmra emelni, és ezzel akár százezres nagyságrendben áruházt kibocsátani, hogy a tenyészállatok maradjanak ugyanolyanok, mint 150 éve voltak.

Az előzőekben vázolt elvek gyakorlatba történő átültetését a Mangalicatenyésztők Országos Egyesülete végzi. Következő számunkban az egyesület működésével és céljaival ismertetem meg a Tisztelt Olvasókat.

Tóth Péter

HUNGAPIG TAKARMÁNY

Minőség, érték, megbízhatóság!

Fő termékeink:

- Baby és prestarter malactápszerek
- Komplet premixek
- Koncentrátumok
- Késztaók
- Speciális alapanyagok
- Szerves savak

Elérhetőségeink:

2053 HERCEGHALOM, Thallóczy út 24-26.

T/F: 0036/23 340-496, 0036/23 319-218

e-mail: postmaster@hungamix.t-online.hu